

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI

CEP KİTAPLARI - ???
AİLEM SERİSİ - 11

Editör

Doç. Dr. Huriye Martı

Koordinasyon

Yunus Akkaya

Grafik Tasarım

AralGroup | Creative

Tel: 0.312 433 2725

Baskı

AralGroup | Creative

Tel: 0.312 433 2725

Baskı Takip

İsmail Derin

İletişim

Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü

Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı

Tel: (0 312) 295 72 93 - 94

Faks: (0 312) 284 72 88

e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

www.diyanet.gov.tr

Eser İnceleme Komisyon Kararı

00.00.0000/..

1. Baskı Ankara 2014

2014-06-Y-0003-000

ISBN 978-975-19-0000-0

Ailem Dağılmasın

Ayşenur Özkan

Rahmet Peygamberi, ümmetine daima merhameti tavsiye ederdi. Ashabına öfke kontrolü hakkında ipuçları öğretir, kendisi de engin bir sabır ve şefkatle onlara örnek olurdu. Ama Sâbit b. Kays o gün öfkesine hâkim olamamış ve eşiyle tartıştığında onu dövmüştü. Dayak, Cemile hanımın sadece gönlünü değil, kolunu da kırmıştı. Üstelik bu ilk defa da olmuyordu. Yaşadıklarını gizlemeyen Cemile, öteden beri şikâyetçi olduğu evliliğini artık sürdürmek istemediğini söyleyince, Peygamberimiz Sâbit'i çağırdı ve eşini boşamasını istedi. Allah Resûlü şiddete müsamaha göstermemiş, ikazları dikkate almayan Sâbit'i affetmemişti. "Kol kırılır, yen içinde kalır." dememişti... (Nesâî, Talâk, 53)

Onlar Erdi Muradına...

Evlenerек hem huzurlu bir yuva kurmak, hem de topluma sağlıklı bir aile kazandırmak hemen her insanın arzusudur. İnsanı var eden Yüce Allah, bu arzuyu gerçekleştirmemizi ister. Her yuva yeni bir heyecan ve mutlulukla kurulur. Ömür boyu sürececek bir beraberlik, evleri şenlendirecek cıvılcıvılcı çocuklar... Nikâhla başlayan sağlam ve uzun soluklu bir birliktelik, Peygamberimizin önerdiği hayat tarzına da uygundur. Sevgili Peygamberimiz, yalnızlığa değil aile hayatına teşvik etmiştir. Bekârları evlenmeleri yolunda cesaretlendirirken, boşanma konusunda daima temkinli davranmıştır. Keyfî kararlarla bir yuvanın dağılmasını ya da sudan bahanelerle ortaya çıkan ayrılıkları asla onaylamamış, aile birliğini muhafaza etmek için her türlü imkânın seferber edilmesini istemiştir. Nitekim Kur'an'ın eşsiz dua cümlelerinden birisinde şöyle yalvarmamız öğütlenir: *"Rabbimiz! Eşlerimizden ve çocuklarımızdan göz aydınlığı olacak kimse-leri bizlere nasip eyle ve bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle!"* (Furkân, 25/74)

AİLEM DAĞILMASIN

“Kadınlar, erkeklerle birlikte bir bütünü tamamlayan diğer yarıdır.” (Ebû Dâvûd, Tahâret, 94) der Sevgili Peygamberimiz. *“Evlenmek benim sünnetimdir. Kim benim sünnetim ile amel etmezse, benden değildir.”* (İbn Mâce, Nikâh, 1) sözleri ile evlenmeye, bir eş ile bütünlenmeye teşvik eder. Çünkü evlilik sadece iki insanı değil, bir toplumu huzur ve güvence altına alır, bir nesli korur.

Hiç kimse evliliğe “İleride nasıl olsa boşanırım.” düşüncesi ile adım atmaz. Huzur ve güven veren bir bağ kurmaktır arzulanan. Ne var ki zamanla çok kullanılan eşyaların eskimesi gibi bazen sevgiler ve ilişkiler de yıpranmaya, kırılıp dökülmeye başlar. Eşyalarımıza gösterdiğimiz özeni, belki de daha fazlasını evliliğimize göstermediğimizde sorunların ortaya çıkması ve ilişkiyi boğması kaçınılmazdır. Tıpkı zamanında temizlenmeyen ayrık otları gibi...

Ayrık otlarının özel bakıma, sulanmaya ihtiyacı yoktur. Kendiliğinden büyür ve müdahale etmezseniz bahçenizin tüm güzelliğini zamanla yok ediverirler. Evlilikte de dikkate alınmayan ve çözülmeyle ertelenen sorunlar, baş edilmesi imkânsız bir yumağa dönüşür. Kısacası

evlenerek bir yuva kuran her insan, bir bahçivandır aslında. Bahçesine emek vermesi, zaman ayırması ve sevgi göstermesi gereken, çiçeklerini zararlılardan korumakla yükümlü olan bir bahçivan...

İnsan, ailenin şu dünya hayatında en yaman imtihanlardan biri olduğunu unutmamalıdır. Aile bireylerinin sahibi değil “emanetçisi” olduğunun farkına vararak yaşamalı, aynı çatı altında eşine ve çocuklarına kaygı dağıtmamalı, korku salmamalıdır. Kendisine emanet edilen canlar hakkında bir gün Allah’a hesap vereceğini bilerek hareket etmelidir.

Evliliğin tek kişi üzerinden, tek taraflı gayretle yürümeyeceği aşikârdır. *“Dikkat edin! Sizin hanımlarınız üzerinde hakkınız olduğu gibi, hanımlarınızın da sizin üzerinizde hakkı vardır.”* (Tirmizî, Radâ, 11) diyen Allah Resûlü, iki tarafa da sorumluluklarını hatırlatır. Haklarının peşinde koşmak kadar, sorumluluklarına da razı olmalıdır eşler.

Bir başka defasında *“Kadınlar hakkında Allah’tan korkun. Çünkü siz, onları Allah’ın emaneti olarak aldınız ve Allah’ın adını anarak (nikâh kıyıp) onları kendinize helâl kıldınız.”* (Müslim, Hac, 147) diye seslenir Peygamberimiz.

Bu uyarı, aile hayatını güzelleştirmeleri için erkeklere ciddi bir hatırlatmadır. Ailenin geçim ve devamında aynı şekilde kadının da gayreti şarttır. Hz. Peygamber'in ifadesiyle, geçerli bir nedeni olmaksızın boşanmayı talep eden kadın, cennetin kokusunu alamayacaktır. (Ebû Dâvûd, Talâk, 17-18)

Problemsiz Ev Olur mu?

Mutlu bir yuva, hiç problem yaşanmayan bir ev demek değildir. Eşler her ne kadar evlilikleri için en güzelini yapmaya gayret etseler de, aralarında düşünce ve ihtiyaç farklarından dolayı çatışmaların yaşanması kaçınılmazdır. Sonuçta bambaşka iki hayat nikâhla birbirine bağlanmış; ilgiler, zevkler, idealler ve alışkanlıklar aynı çatı altında paylaşılmaya başlanmıştır. Evliliği zedeleyen ise sorunlar değil, onların bilinçli ve sağlıklı adımlarla aşılamamasıdır.

Mutlu evliliğin temelinde, yaşadığı sorunları gizlemeye çalışan ve birbirlerine kızmayan eşler değil, kırılganlıklarını ifade eden, sorunlarını yıkıcı

değil de yapıcı tartışmalara dönüştürebilen eşler vardır. Aile içi ilişkilerde ortaya çıkan problemler evliliği sarsan bir kavgaya dönüşmediğinde, anlaşmazlık durumlarında duygular özgürce ifade edilebildiğinde, eşler çözüm arayışında işbirliğine gittiğinde sorun aşılır. Hatta bu durum evliliğin güçlenmesine, eşlerin birbirlerine daha çok bağlanmasına ve güvenmesine imkân sunar. Kur'an'ın ifadesiyle, *“Uzlaşmak (daima) hayırlıdır. Zaten nefisler bencilliğe elverişlidir. Eğer iyi geçinir ve Allah’a karşı gelmekten sakınırsanız, (bilin ki) şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.”* (Nisâ 4/128)

Umutla başlayan bazı evliliklerin hüsrarla sonuçlanmasına gelince... Boşanma, insanlık tarihi kadar eski bir gerçektir. Ömür boyu sürececek bir mutluluk için yola çıkılsa da, kimi zaman vaktinde çözülmeyen aile sorunları aşılamaz hâle gelir, geçinmek imkânsızlaşır, çabalar tükenir. İşte böyle bir kırılma noktasında boşanma kararı verilir, yollar ayrılır.

Bir ayette, hayatın acı bir gerçeği şöyle anlatılır: *“Ey iman edenler! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olabilecekler de vardır.*

Onlardan sakının. Ama affeder, hoş görüp vazgeçer ve bağışlarsanız şüphe yok ki Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” (Teğâbün 64/14) Eşlerimiz ve çocuklarımız her zaman bizimle aynı duygular içinde olmayabilir, aynı düşünce dünyasını paylaşmayabilirler. Hatta anlaşmazlık doruğa çıkınca bazen en yakınlarımız, sevgiden ve merhametten uzak birer düşmana dönüşebilir. Rabbimiz böyle bir durumda onlardan kendimizi korumamızı, kötülüklerine karşı ise iyiliği tercih ederek affedici olmamızı ister. Aile bağlarına değer vererek af yolunu seçen kişi için “*Allah Teâlâ tarafından affedilme*” gibi bir mükâfattan daha üstün ne olabilir?

Peygamber Efendimiz, genç sahabe Enes’e (r.a) şöyle demişti: *“Evlâdım! Eğer kalbinde kimseye karşı hile ve kin barındırmadan sabaha ve akşama erişmeyi başarabilirsen bunu yap. İşte benim sünnetim budur. Kim benim sünnetimi yaşatırsa beni sevmiş olur, kim de beni severse cennette benimle birlikte olur.”*
(Tirmizî, İlim, 16)

Boşanma Süreci

Allah'ın hoşlanmadığı bir helâldir boşanma. Evin cehenneme, eşlerin zalime dönüştüğü bir anda kurtarıcıdır. Bir zamanlar birbirlerine evlenecek kadar değer veren eşler, boşanma sürecine girdiklerinde intikam duyguları ile birbirlerini yok etmeye çalışan nefret kutupları hâline gelebilirler. Tarafların gergin, öfke ve kin dolu olmaları bu sürecin sancılı geçmesinde büyük rol oynar. Kesin olarak boşanmaya karar vermiş çiftlerin bu noktada dikkat etmesi gereken hususlardan belki de en önemlisi *“Bu süreci en az zararla nasıl*

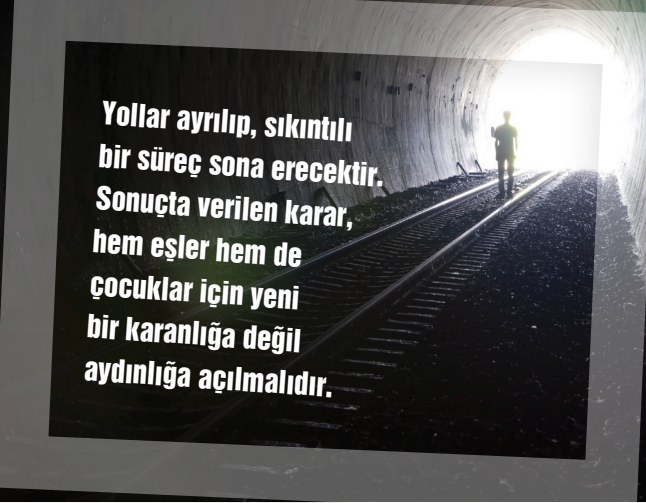
kapatabilirim?” sorusuna cevap bularak, doğru hareket etmeye çalışmaktır. Boşanma sürecinin bir edep ve erdem çizgisinde devam ederek sonlanmasına dair Kur’an ayetleri gayet açıktır:

“(Dönüş yapılabilecek) boşama iki defadır. Sonrası, ya iyilikle geçinmek ya da güzellikle bırakmaktır. (Evlilikte) tarafların Allah’ın belirlediği ölçüleri koruyamama endişeleri dışında kadınlara verdiklerinizden (boşanma esnasında) bir şeyi geri almanız, sizin için helâl olmaz. Eğer onlar Allah’ın belirlediği ölçüleri gözetmeyecekler diye endişe ederseniz, o zaman kadının (boşanmak için) bedel vermesinde ikisine de günah yoktur. Bunlar Allah’ın koyduğu sınırlardır. Sakın bunları aşmayın. Allah’ın koyduğu sınırları kim aşarsa, onlar zalimlerin ta kendileridir.

Kadınları boşadığınız ve onlar da bekleme sürelerini bitirdikleri zaman, ya onları iyilikle tutun yahut iyilikle bırakın. Haklarına tecavüz edip zarar vermek için onları tutmayın. Bunu kim yaparsa kendine zulmetmiş olur. Sakın Allah’ın ayetlerini eğlenceye almayın. Allah’ın üzerinizdeki nimetini, size öğüt vermek için indirdiği Kitab’ı ve hikmeti hatırlayın. Allah’a karşı gelmekten sakının ve bilin ki Allah her şeyi hakkıyla bilendir.” (Bakara 2/229, 231)

Kur'an-ı Kerim'de boşanma ile ilgili ayetlerde en çok karşımıza çıkan kelime "maruf"tur. Bu kelime ile aile hayatının değişime açık taraflarını örf ve âdete bırakan Rabbimiz, konu ile ilgili ayetlerde kadın ve erkeğin sosyal ve hukuki haklarını açıkladıktan sonra, ayetlerin ya önünde ya da sonunda mutlaka onlara Allah'a karşı sorumluluklarını hatırlatır. "Maruf" kelimesi ile birlikte, "ihسان" (iyilik) ve "cemil" (güzellik) kelimelerinin de sıkça kullanıldığı boşanma ayetleri, ayrılma sürecinin tartışma ve iftiralara meydan vermeden olgun bir şekilde neticelenmesi için hassas uyarılar taşır.

**Yollar ayrılıp, sıkıntılı
bir süreç sona erecektir.
Sonuçta verilen karar,
hem eşler hem de
çocuklar için yeni
bir karanlığa değil
aydınlığa açılmalıdır.**

**Boşanma ile
erkek ve kadının
yolları ayrılır ama
çocuğun yuvası
yıkılır...**

Boşanmaya Doğru Adım Adım

Sevgili Peygamberimiz *“Kişinin imtihanı, ailesi, malı, çocuğu ve komşusu iledir. Namaz, oruç, sadaka ve (iyiliği) emredip (kötülükten) sakındırma işte bu imtihan için kefarettir olur.”* buyurur. (Buhârî, Mevâkîtü’s-salât, 4) Aile hayatının insana huzur aşıl原因, sevmenin ve sevilmenin tadını yaşatan eşsiz güzellikleri olduğu gibi, sabır taşı çatlatan zamanları da vardır. Ekonomik sıkıntılar, akraba müdahaleleri, hastalık, aldatma, alkol ve kumara düşkünlük, internet bağımlılığı, giyim tarzı ve harcama biçimi gibi alışkanlıklarda uyumsuzluk, maddi ve manevi anlamda sorumsuzluklar, inanç ve gelenek farklılıkları, kıskançlıklar ve duygusal çalkantılar eşler arasındaki ilişkiyi zedeler, hatta kopma noktasına getirir.

İyi yönetilmeyen kriz durumları elbette bir iz bırakır eşlerin üzerinde. Belki yanlışlar farkına varıldığında dilenen özürler, sunulan hediyeler bu izi yok edebilir. Ama bazen bir kadın ya da bir erkek, her evliliğin muhtaç olduğu bu çabayı çok görür. Kırgınlıklar birikip, üzüntüler zamanla içe atıldıkça, öfkeler kontrolsüz şekilde ifade edilmeğe başlar. İşte tam bu nokta, duygusal kırılmanın başlangıcıdır.

İmtihani veremeyen eşler bu aşamayı olumsuz tavır ve davranışlar ile beslemeye devam ederlerse “duygusal boşanma” adı verilen ilk evreye girmeye başlamışlardır bile. Aynı zamanda ümidin de en fazla olduğu dönemdir bu...

Birçok evlilik bu aşamada uzun yıllar bekler. Yuvayı yıkmak zordur çünkü. Hele bir de çocuklar varsa, eşlerden biri veya her ikisi idare edebilecekleri noktaya kadar birlikteliği sürdürmeye gayret eder. Evliliğin içindeki sorunlar kangrene dönüşmeye başlamışsa, gayretler kara bulutları dağıtmaya yetmemişse bunun da bir çözümü bulunmalıdır. Peygamberimizin *“Allah’a en sevimsiz gelen helâl, boşanmadır.”* (Ebû Dâvûd, Talâk, 3) sözünden de anlaşıldığı üzere, hoşlanmasa da Allah Teâlâ evliliği sonlandırmaya izin verir. Bu izin asla her başı sıkışanın, her aklına gelenin başvurabileceği bir çözüm değildir. Peygamberimizin uyarısı açıktır: *“Üç şeyin şakası da ciddi, ciddisi de ciddidir: Nikâh, talâk (boşanma) ve ric’at (iddet süresi içinde eşine geri dönme imkânı veren boşama).”* (Tirmizî Talâk, 9)

Duygusal boşanmanın aşılamaması, eşleri “hukuki boşanma” noktasına getirir. Hukuki boşanma zaten duygusal açıdan bitmiş olan evliliğin resmiyette de sonlandırılmasıdır. Bu aşama

ile beraber karı koca arasındaki münasebetler biter ama çocukları varsa ilişki bir yönüyle hâlâ devam etmek durumundadır. Çünkü eşlerin boşanmasıdır bu, çocukların değil! Boşanan eşler hâlâ anne babadır. Birbirlerine karşı sorumlulukları bitmiş olsa da çocukları en az zararla bu yıkımdan kurtarmak en önemli görevleridir.

Hukuki olarak da ayrılma kararlılığında olan eşleri “sosyal boşanma” adı verilen bir aşama daha beklemektedir. Akrabalar, arkadaşlar, komşular, iş çevresi bir şekilde gelişmeleri öğrenecektir. Yeri ve zamanı geldikçe uygun bir şekilde bu sonucu açıklamak, her seferinde yeni bir burukluk oluşturur yorgun gönüllerde.

Her aşamanın kendine göre zorlukları, hassas noktaları, hepsinden önemlisi de kuralları ve edebi vardır. Anlaşmazlıkları aşamayınca ayrılmak kişiye verilmiş bir haktır ama bu hakkı zorbaca kullanarak aile bireylerini istenmeyen sonuçlara sürüklemek zulümdür.

Boşanmaya giden zorlu süreçte eşlerin neyle karşılaşacaklarını bilmeleri ve kontrol gerektiren durumlar için hazırlıklı olmaları gerekir. Bu hazırlık, boşanma kararını yeniden gözden geçirmelerine ya da yürütemedikleri evliliklerini en azından iyi yönetilmiş bir boşanma süreci ile sonlandırmalarına vesile olur.

Boşanmadan Önce

Boşanma sihirli bir dokunuş mu? Boşanınca bütün dertler biter mi? Yoksa boşanma, eşleri yeni ve farklı sorunlarla mı karşı karşıya bırakır? Doğrusu duygusal bir çöküntü ile evliliğini sona erdirmiş kişiler, evlilikle beraber problemlerin de sona ermediğini fark ederler. Maddi ve manevi çalkantılar, başarısızlık ve mutsuzluk hissi, ruhsal ve bedensel sağlık sorunları, çocuk yetiştirme konusunda aşırı endişeler gibi yeni problem alanlarıyla yüzleşmek zorunda kalırlar. O halde boşanma kararı almadan önce “gerçekçi olmak” lazımdır.

Kan bağıımız bulunan ve aynı kültüre mensup olduğumuz anne, baba, kardeş gibi birinci dereceden yakınlarımızla bile anlaşımadığımız konular varken, evlenerek bir çatı altında yaşamaya başlayan iki yabancıının her konuda aynı düşünmesi elbette beklenemez. Boşanma kararı farklı bakış açılarından ve iletişim problemlerinden kaynaklanıyorsa, ilişkiye zaman ayırmakta, yeniden bir şans vermekte ve olumluya odaklanmakta fayda vardır. Rabbimizin de bizden beklediği budur:

*“Hanımlarınızla güzel
bir şekilde geçinin.
Onlardan hoşlanmasanız da
Allah sizin hoşlanmadığınız
bir şeyde birçok hayırlar
takdir etmiş olabilir.”*

(Nisâ, 4/19)

Bir kez daha düşündünüz mü?

Boşanmak... Mutsuz bir evlilikten kurtulmak ama aynı zamanda bir ailenin dağılmasını onaylamak... Türk İstatistik Kurumunun verilerine göre, 2011 yılında 592 bin 775 çift evlenirken 120 bin 117 çift boşanmış. Boşanan çiftlerin % 40'ı evliliklerinin ilk beş senesinde, % 24'ü ise

16. senenin ardından eşleriyle yollarını ayırmış. Ülkemizde birinci sırada yer alan boşanma nedeni geçimsizlik. Küçük ve basit bahanelerin bile “şiddetli geçimsizlik” başlığı altında ele alınması, sabrın bir erdem olmaktan çıkarak “öğrenilmiş çaresizlik” ile karıştırılması, ailenin dağılmasını hızlandırıyor.

Erkek için de kadın için de boşanma kararı almadan önce bir kez daha düşünmek ve haklar kadar sorumlulukları da hatırlamak en akıllıca yoldur.

Problemlerin gerçek sebebini bulmaya çalıştınız mı?

Boşanma bir sonuçtur. Eşleri bu sonuca götüren pek çok sebep olabilir. İnsan ilişkilerinde

ortaya çıkan problemlerin altında genellikle itiraf edilmeyen, biriktirilmiş duygular yatar. Duyguların doğru bir şekilde ifade edilmemesi öfkeye ve karşı tarafı suçlamaya götürür. Sorunlarla karşılaştığımız zaman hemen bir suçlu aramaya başlarız. Hâlbuki suçlamalarda bulunmak ve sorumluluğu bir başkasına yıkmak yerine, yaşadıklarımızın temelinde ne gibi duygu ve düşüncelerin yer aldığını tespit etmeliyiz. Hem kendimizin hem de eşimizin hislerini anlamaya çalışmak, önce kendi eksiklerimizi düzeltmek ve değişebilir olanı değiştirmek için kolları sıvamak, bizi tahmin bile edemeyeceğimiz olumlu sonuçlara götürebilir.

**Farklı çabalar
ile çözüme
ulaşabilecek
bir evliliği mi
sonlandırıyorsunuz?**

**Boşanma kararını
vermeden önce, çözülmesi
imkânsız sorunlarla
dolu bir evliliği mi
sonlandırıyorsunuz?**

bir daha düşünün

Hakemlere, bilge kişilere danıştınız mı?

Evliliklerini yürütemeyeceklerini düşünmeye başlayan çiftler birbirlerinin olumsuz özelliklerine daha fazla odaklandıkları için zamanla eşleri hakkında olumlu düşüncelerden uzaklaşmaya başlarlar. Bardağın dolu kısmını göremez, olayları tarafsız biçimde yorumlama yeteneklerini yitirirler. Bu durumda problem çözme ve iletişim becerileri yüksek, aile birlikteliğinin gücüne ve önemine inanan, her iki taraf açısından da güvenilirliği kabul edilmiş bilge kişilerden yardım alınması Allah'ın tavsiyesidir. Bu arabulucular iyi niyetle hareket edip tarafsız davranır ve gerçekten eşleri barıştırma çabası içine girerlerse, ilâhî bir yardımın da yerine gerçekleşeceği Kur'an'da şöyle ifade edilmektedir:

“Eğer (evli) bir çiftin aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden de bir hakem gönderin. Eğer iki taraf da barışmayı isterlerse, Allah onları uzlaştırır. Şüphesiz Allah her şeyi bilendir ve her şeyden haberdardır.” (Nisâ 4, 35)

Rahmet Peygamberi de aile içi huzursuzlukların sona ermesi için hakemlik yapmış, tarafları dinleyip aralarını bulmak için gayret sarf etmiştir. Onun bir kayınpeder olarak kızının evliliğini desteklemesi ve sorunlu zamanlarda yardımcı olması hepimize örnek değil midir? Söz gelimi bir gün kızının evine gittiğinde damadı Hz. Ali'yi evde bulamayınca sorar: *“Amcamın oğlu nerede?”* Kızı Hz. Fâtıma, tartıştıklarını, esinin kızıp dışarı

çıktığını, bu yüzden öğle istirahati için de yanında kalmadığını anlatır. Bunun üzerine damadının peşine düşen Sevgili Peygamberimiz, mescitte uyuduğunu duyunca hemen mescide gelir.

Hız. Ali hâlâ dalgın ve dağınık bir hâlde uymaktadır. Üzerindeki giysisi kaymış, sırtı toz toprak içinde... Peygamberimiz bir yandan mübarek eliyle damadının üstünü başını silerken diğer yandan da mütevazı sesiyle onu yatıştırır: “Kalk toprağın babası, kalk!” Birlikte eve döndüklerinde böylesine sevgi ve merhamet dolu bir baba dokunuşuyla kırgınlık ortadan kalkmıştır. (Müslim, Fedâilü’s-sahâbe, 38)

Kimi zaman bilge insanların araya girmesi de evliliğin devamını sağlayamaz. Zira bazı evlilikleri sona erdirmeye kararı, devam etmeye kararından daha isabetlidir. Böyle bir hakemlik olayında Hız. Ömer’in oğlu Abdullah, teyzesinin kızının başından geçenleri anlatır bize. Genç kız, meşhur bir sahâbi olan Osman b. Maz’ûn’la ısrar üzerine evlenir. Endişeyle başladığı bu evliliği bir türlü benimseyemez. Rızası da huzuru da yoktur. Çözüm arayışları Sevgili Peygamberimizde nihayet bulur. Kızının hâlini Peygamberimize anlatan annesi, “Allah var, kızım bu işten hiç memnun

değil.” diye hakem olmasını ister. Allah Resûlü, genç kadının sıkıntısını dinler, ilişkinin yürümeyeceğini anlar. Osman’ı çağırır ve ondan eşini boşamasını ister. (Hâkim, Müstedrek, II, 181)

Aile Danışmanına ya da Boşanma Terapistine başvurduunuz mu?

Aile içi huzursuzluklar bulaşıcıdır; sadece birini değil, ailenin bütün fertlerini etkiler. Eşyle geçinemeyen bir insan, evdeki delikanlıyla sorun yaşamaya, çocuklarıyla iletişimde zorlanmaya başlar. Dolayısıyla huzursuzluğu ortadan kaldırma gayreti, ailenin tamamının hak ettiği bir iyiliktir ve böyle bir iyilik için aile dokusunu tanıyan, aile içi dengeleri iyi bilen bir danışmandan destek almak son derece kıymetli bir adımdır.

Kimi zaman bireylerin kendi başlarına farkındalık geliştirerek ya da aile ve arkadaş desteği olarak çözüm üretebileceği meseleler söz konusudur. Bazı durumlarda ise çok daha ağır, çetrefil ve uzman desteğine ihtiyaç duyulan problemler yaşanır. Bu durumda alanında uzman kişilerden profesyonel yardım almak, bir ailenin “çözumsuzlük” yanılgısıyla dağılmasını önleyebilir.

BİR UZMAN

Aranızdaki ilişki ve iletişim sorunlarının giderilmesi için yeni düzenleme önerileri sunar.

Sorunların çözümüne odaklanarak evliliğinizin devamı için fırsatlar oluşturmaya çalışır.

Farklı pencereler açarak doğru karar verip vermediğinizden emin olmanızı sağlayacak yaklaşımlar sunar.

Boşanma kararı verdiyseniz yeni hayatınıza uyumunuzu kolaylaştırır.

Çocuklu bir aile olarak boşanma kararı aldıysanız çocuklarınızın ruh sağlığını koruyabilmeniz için yapmanız gerekenler hakkında yardımcı olur.

Her yolu denemiř olduđunuzdan emin misiniz?

Geçimsiz ilişkilerde eşler, çözüm aramayı bırakan, hiçbir şekilde mutlu olmayı beceremeyen, boşanmayı da kabul etmeyen bireyler hâline gelir. Hep aynı kavgaların yaşandığı ve değişmeyen sonuçların alındığı bir kısır döngüdür bu. Aile bağları yıpranır, duygular aşınır, ilişkiler değerini yitirir. Bir çıkış yolu bulunmadığına dair inançlar pekişir.

Oysa büyüklerimiz insan için “kırk kapılı handır” derler. Bazen girmeye çalıştığımız kapılar yüzümüze kapanabilir. Bu durumda kapalı kapının açılmasında ısrar etmektense başka bir kapıyı denemek, farklı bir çıkış yolu aramak en güzeldir.

Boşanma Sürecinde Çocuk

Boşanmayla eşler birbirinden ayrılır, oysa çocuğun yuvası yıkılır. Büyük tartışmalar yaşanmasa da, olumsuz bir hava sergilenmese de, boşanma sürecinde çocuklar eşlerden daha fazla etkilenir. Bu sebeple evlilik hayatını bitirmeden önce eşlerin düşünmesi gereken en önemli konu, edinilen malların nasıl paylaşılacağı ya da kimin ne kadar nafaka alacağı değil, geride bırakılan anasız veya babasız yaşamak zorunda kalacak çocuklar olmalıdır.

Boşanmaların büyük kısmının ilk beş yıl içinde gerçekleştiği ülkemizde, en çok zararı “küçük çocuk” görmektedir. Kişiliğin geliştiği ilk beş yılda, bir çocuk için en önemli ihtiyaç, güven ve sevgi ortamında, anne ve babasıyla birlikte bü-

yümehtir. Oysa boşanmanın her aşamasında zedelenen anne-baba-çocuk ilişkisi, gerekli özen gösterilmediği takdirde minik zihinlerde tamiri zor hasarlara yol açmaktadır.

Çocukların boşanma olayından ne derecede etkilenecekleri konusunda anne ve babanın tutumları ciddi biçimde belirleyicidir. Evliliğin hukuka ve ahlâka saygılı bir tarzda sonlanmasıyla, onursuz ve kuralsız biçimde düşmanca sonlanması arasında, yaşananları izleyen çocuk açısından elbette fark olacaktır! O halde, bir çocuğun varlığı söz konusu olduğunda, evlilik sonlandırıl-sa da arada bir bağ olduğu gerçeği hep hatırlanmalıdır. Çünkü çocuğun eğitimi, sağlığı, evliliği gibi önemli meseleler, ebeveynin birlikte karar vermesini gerektirecektir.

Boşanma Kararı Çocuğa Nasıl Söylenir?

Çocuğa boşanma kararını açıklarken, gelişim dönemine uygun cümleler seçin. Beş yaşın altında ise, olayın tam olarak farkına varamayacaktır. Basit ve kısa cümlelerle, anne babası olarak onu çok sevdiğinizi, bundan sonra ayrı evlerde yaşayacağınızı ama odasının ve oyuncaklarının hâlâ onunla olacağını anlatın. Çocuk tarafından soru gelmedikçe konuyu gündeme taşımamaya dikkat edin.

Beş yaş üzerindeki çocuklar ise, daha fazla soru sorarak detaylı bilgi isteyebilir. İçe kapanma ya da acıyı öfkeyle dışa vurma gibi farklı tepkiler gösterebilir. Boşanma kararını eşinizle birlikte açıklamanız ve çocuğun karşısında mümkün olduğunca birbirinizi suçlayıcı tavırlardan kaçınmanız, bu zorlu süreçte çocuk için son derece önemlidir. Çabalarınıza rağmen geçinemediğinizi, huzurlu bir ortamı koruyamadığınızı ona anlatın. Açıklama yaparken umut verici bir dilden, tekrar barışabileceğinize dair yalanlardan uzak durun.

Okul çağındaki çocuklar, anne ve babalarının ayrılımlarına kendilerinin sebep olduğunu düşü-

nüp suçluluk duygusu ile hareket edebilirler. Bu yüzden de ısrarla onları barıştırmaya çalışırlar. Böyle bir durumda anne baba olarak kararın size ait olduğunu, çocuğun herhangi bir sorumluluğu ve hatası olmadığını açık bir şekilde ifade etmelisiniz.

Boşanma Sonrasında Her Çocuk Derin Psikolojik Sorunlar Yaşar mı?

Elbette hayır. Eşlerin her gün birbirlerine şiddet uyguladığı hastalıklı bir ortamda büyümek-tense huzurlu bir ortamda tek ebeveyn ile büyümek çocuk için de bir kurtuluştur. Bununla birlikte, yolunda gidiyor gibi görünen bir evlilikte aniden alınan boşanma kararı veya anne ile babanın boşanma sürecinde ve sonrasında çocuğa karşı takındığı tavırlar, psikolojik sorunlara kapı aralayacaktır. Boşanmış ailelerin çocukları üzerinde yapılan araştırmaların olumsuz sonuçları da dikkate alınarak, bu çocuklara karşı özel ve özverili davranılması gerektiği unutulmamalıdır. Aşağıdaki öneriler, anne baba olarak doğru adımlar atmanızı sağlayabilir.

Onu anladığınızı söyleyin

Boşanma sürecinde kendi duygularınız ile mücadele ederken, *“çocuklarınızın olumsuz duyguları kontrol etmekte daha fazla zorlanacağı”* gerçeğini hatırlayın. Onun duygularını anladığınızı, boşanmanızın onu bir süre mutsuz edebileceğini, hatta başarısını düşürebileceğini söyleyin.

Ona karşı sevginizde bir azalma olmadığını ve bu tatsız olay sebebiyle kendisini suçlu, eksik, yalnız ve mahcup hissetmemesi gerektiğini açıklayın.

Şımartmayın ya da korkutmayın

Çocuğun boşanmayla çok zarar gördüğünü düşünerek ona acımak, merhamet duygusu ile her istediğini yapmak ve hataları karşısında gereğinden fazla müsamahakâr davranmak ileriye yönelik kötü sonuçlar doğurabilir. Evet, ona karşı anlayışlı ve sabırlı olmalısınız ama bu özeniniz onun uyumsuz ve sevimsiz bir karakter haline dönüşmesine fırsat vermemelidir. Diğer taraftan, ona kızdığınız zaman anne ya da babasının yanına veya bir başka uzak yere göndermekle tehdit etmeyin.

Eşinizle yaşadığınız çatışmalardan onu uzak tutun

Çocukta boşanmanın etkisi ile zedelenen güven duygusu, ayrı yaşayan anne ve babayı değişikken bir şekilde veya sık sık görmesi ile değil, düzenli aralıklarla sürekli görmesi sağlanarak onarılabilir. Çocuğunuza bir evi asıl mekânı olarak benimsetin ve ikilemden kurtulmasını sağlayın.

Annesinin ya da babasının yanında geçirdiği zamanları ona zehir etmeyin. Bütün tecrübesizliği ile boşanmanın karşısında bocalayan küçük bir çocuğu ya da yaşadıklarını kabullenmekte zorlanan bir delikanlıyı eşinizle yaşadığınız sürece dâhil ederek, taraf olmaya zorlamayın.

Değişiklikleri erteleyin

Boşanmanın arkasından ev, okul, şehir, bakıcı gibi yıllarca alışkanlık haline gelmiş mekân ve kişilerin değişikliği çocukların daha fazla yıpranmasına sebep olur. Böyle değişiklikleri mümkün olduğunca zamana yayın.

Onu annesinden ya da babasından mahrum etmeyin

“Et tırnaktan ayrılmaz” der büyükler. Siz artık eş olmak istemerseniz de ayrıldığınız insan sonsuza kadar çocuğunuzun annesi ya da babası olarak kalacaktır. Bedensel ya da ruhsal anlamda bir zarar vermediği sürece, yavrunuzun onunla görüşmeye hakkı vardır. Uzman diliyle söylemek gerekirse, *“çocuğu anne babadan ayırmak, eşe değil, çocuğa verilen bir cezadır.”*

Peygamber
Efendimiz diyor ki:
*“Kim anneyi
yavrusundan ayırırsa,
Allah da kıyamet günü
onu sevdiklerinden
ayırır.”*

(Tirmizî, Buyû, 52)

Boşandıktan Sonra Sizi Neler Bekliyor?

Hukuki olarak boşanmanın gerçekleşmesinden sonra yeni ve zorlu bir dönemin daha atlatılması gerekir. “Biz ayrıldık” sözünün yüksek sesle söylendiği günler geldiğinde, evliliğin sonlandığı eşe dosta haber verilir. Nikâhın ilanı gibi mutlu bir haber değildir söylenen. Ayrılması kesinlikle gerekli olan bireyler bile bunu ifade ederken bir burukluk hissederler.

Eşler karı-koca olmaktan çıkmış, sosyal boşanma adı verilen yeni bir döneme girmişlerdir artık. Bu dönemin de hassasiyet gerektiren birtakım özellikleri, kuralları vardır. Evlilik hayatının sona ermesi, aile fertlerinin her biri için “hayatı yeniden yapılandırma” anlamına gelir. İlk şok atlatıldıktan sonra, çözüm bekleyen konular sıralanır: Eşlerin oturacakları yer, çocuk varsa onunla görüşme günleri, yeni maddi problemler... Toplumumuzda boşanma olayına yüklenen negatif anlam ve boşanmış kadına karşı geliştirilen olumsuz bakış açısı, bu aşamada maddi sıkıntıların yanı sıra psikolojik sıkıntıları da körükler. Kadının boşandıktan sonra ailesinin yanına dönmesi veya tek başına yaşamaya devam etmesi bile aşılması gereken başlı başına bir meseledir.

Boşanmanın vermiş olduğu özgürlük duygusu ile rahatlayacağını düşünen insanlar, yeni sorun alanlarıyla başa çıkmaya gayret ederken aynı zamanda boşanma sonrasında gelişen boşluk duygusu ile de mücadele ederler. Evli arkadaşların eşleri ile katıldıkları ortak programlardan yavaş yavaş uzaklaşmaya başlar, tek ebeveynli ailelerle yeni arkadaşlıklar geliştirir ve farklı sosyal çevreler arama gayretine girerler.

Boşanma sonrasında özel hayatın mahremiyetleri de, hassas davranmayı gerektiren bir alandır. Eşler, tıpkı evlilik boyunca olduğu gibi, evliliğin sona ermesi durumunda da özel hayatlarının gizliliğine gölge düşürmemek zorundadırlar. Peygamberimizin ifadesiyle, *“Kıyamet gününde, Allah katında konumu en kötü olacak insanlardan birisi, eşi ile beraber olup da onun (özel hayatına ilişkin) sırlarını yayan kimsedir.”* (Müslim, Nikâh 123)

Diğer taraftan, eşlerin boşandıktan sonra birbirlerinin özel hayatına karışmaya hukuki ve ahlâki bakımdan hakkı olmadığı gibi, dinî açıdan da böyle bir yetki söz konusu olamaz. Bilhassa erkeğin eski eşi üzerinde hâlâ söz sahibi olduğuna inanması, Cahiliye döneminden kalan ilkel bir zihniyeti temsil etmektedir. Zor kullanarak ve taşkınlık yaparak eski eşinin bir başkası ile evlenmesine engel olmaya çalışan kimse, Allah Teâlâ'nın ikazıyla karşı karşıya kalacaktır:

“Kadınları boşadığınız ve onlar da bekleme sürelerini bitirdikleri zaman, aralarında aklın ve dinin gereklerine uygun olarak güzellikle anlaştıkları takdirde, başka eşlerle (yeniden) evlenmelerine engel olmayın. Bununla içinizden Allah'a ve ahiret gününe iman edenlere öğüt verilmektedir.

Bu, sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Allah bilir, siz bilmezsiniz.” (Bakara 2, 232)

Boşanma aşamaları boyunca gereken hassasiyetler gösterilmiş, hukuka ve edebe uygun hareket edilmişse, her iki taraf da en az zararla evliliği sonlandırmış olur. Böyle bir durumda Rabbimiz boşanmış eşlere umut vaat eder: *“Eğer (eşler) birbirinden ayrılırsa Allah, bol nimetinden her birini zenginleştirir (diğerine muhtaç olmaktan kurtarır); Allah’ın lütfu geniş, hikmeti büyüktür.”* (Nisâ, 4, 130)

AYŞENUR ÖZKAN

